

Bevraging toekomstig erfgoedbeleid

In het kader van het Europese Jaar voor het Culturele Erfgoed wou M&L de wensen voor het erfgoedbeleid in Vlaanderen (en Brussel) inventariseren. De redactie deed hiervoor een bevraging bij erfgoedbetrokkenen.

De vraag die ze stelden was:

Stel, u mag **één eis en drie wensen** formuleren om het erfgoedbeleid in Vlaanderen te verbeteren. Wat zijn voor u de belangrijkste verbeterpunten? Wat moet er zeker veranderen?

De eisen van de respondenten:

Eis 1:

Klaarheid en logica binnen het subsidiebeleid.

Motivatie:

De voortdurende wijzigingen van de laatste jaren zijn aan bouwheren met een erfgoedhart en goede bedoelingen niet meer uit te leggen. Alle logica en efficiëntie zijn volledig zoek. Het erfgoedbeleid verzandt in een eindeloze en nutteloze papierwinkel, met het erfgoed als slachtoffer.

Eis 2:

Meer bekendheid.

Motivatie:

Hoe meer mensen op de hoogte zijn, hoe groter de betrokkenheid en hoe groter het engagement.

Eis 3:

Zorg voor een integraal erfgoedbeleid met 1 minister, 1 agentschap en 1 regelgeving voor roerend, onroerend en immaterieel erfgoed.

Motivatie:

Vlaanderen heeft de bedenkelijke eer om als enige in de wereld erfgoed op te splitsen en daardoor 2 ministers, 2 administraties, aparte regelgeving en te veel organisaties te hebben die naast elkaar werken.

Eis 4:

Wrijf het zwart zand uit uw ogen en zaai wonderlust.

Motivatie:

Net als met de Gulden Passer zoeken naar de Gulden middenweg tussen respect voor het verleden met het oog op de toekomst ...

Eis 5:

Als de overheid beschermt, moet zij alle kosten dragen van die bescherming.

Motivatie:

De eigenaar heeft niet altijd de nodige financiële middelen om het beschermde goed te onderhouden of om het zelfs maar in stand te houden. De subsidies die aangevraagd kunnen worden, zijn er niet omdat de overheid onvoldoende budget voorziet. "Zaaien naar de zak", zeiden onze erfgoedvoorvaders.

Eis 6:

Verbind onroerend en roerend erfgoed met elkaar.

Motivatie:

België is het enige (of een van de weinige) land(en) dat erfgoed splitst in onroerend en roerend erfgoed en daar aparte decreten, ministriële besluiten etc. voor opstelt, en dit terwijl onroerend en roerend erfgoed vaak intrinsiek met elkaar verbonden zijn. We kunnen het werkveld veel sterker maken indien deze met elkaar verbonden zijn.

Eis 7:

Een monument staat niet alleen.

Motivatie:

Bekijk het monument in zijn context. De context is immers bepalend voor de waardering en dus zinvolle toekomst van het monument.

Eis 8:

De subsidieregeling voor beschermd erfgoed zonder economisch nut moet worden opgetrokken.

Motivatie:

Iedereen moet zijn huis onderhouden zonder dat hij/zij daarvoor in veel gevallen een beroep kan doen op overheidssteun. We kunnen er dus mee leven dat de overheidstoelagen voor effectief bewoond beschermd erfgoed beperkt zijn. Dat is veel minder het geval voor wat beschermd erfgoed zonder economisch nut betreft, of - laten we het ruimer stellen - voor beschermd erfgoed dat voor de eigenaar geen enkele gebruikswaarde heeft. Deze goederen zijn immers beschermd door de overheid en moeten dus grotendeels op eigen kosten in goede staat worden gehouden door de eigenaar, terwijl hij er in feite geen enkel voordeel bij heeft. Eigenlijk komt dit dus neer op verplicht mecenaat. We willen de gegrondheid van bescherming hiermee niet in vraag stellen, maar wel de wijze waarop hiermee wordt tegemoetgekomen aan de particulier die met de gevolgen daarvan wordt opgescheept. De overheid/gemeenschap legt de particulier hiermee immers soms zware financiële verplichtingen op, zonder op dat vlak daaraan voldoende tegemoet te komen.

Eis 9:

Een stabiel en duidelijk premiebeleid.

Motivatie:

Het Onroerenderfgoeddecreet en premiebeleid wijzigen met de regelmaat van een klok, waardoor de laatste jaren onduidelijkheid heerst. Zo hebben veel eigenaars de afgelopen jaren geïnvesteerd in een beheersplan om een premie te mogen (!) aanvragen, terwijl de nieuwe regelgeving inmiddels alweer aantoonde dat een beheersplan (nochtans een zeer nuttig beheersinstrument) niet meer verplicht is én dat de premie voor de opmaak ervan verdwijnt. Bovendien zijn de financiële tegemoetkomingen van de Vlaamse overheid te versnipperd (erfgoedpremie, erfgoedlening, fiscale aftrekbaarheid ...) zodat weinig mensen nog weten waar ze recht op hebben.

Eis 10:

De actualisatie van de inventaris van het onroerend erfgoed voor het arrondissement Leuven moet door Onroerend Erfgoed/Vlaamse overheid zelf gebeuren en mag niet doorgeschoven worden naar de gemeentes (of beperkt worden tot 10 relictten per gemeente).

Motivatie:

De inventaris voor het arrondissement Leuven is de oudste en dateert uit 1971. De lijst bevat voor vele kleinere steden en plattelandsgemeenten amper gebouwen uit de 19de en 20ste eeuw. Deze verantwoordelijkheid nu doorschuiven naar de gemeentes, nadat alle overige arrondissementen wel zijn afgewerkt, is op termijn nefast voor de bewaring en bescherming van het onroerend erfgoed in

Oost-Brabant. De Vlaamse overheid ontvlucht hiermee niet alleen haar verantwoordelijkheid; vele gemeentes zullen ook afzien van de broodnodige actualisatie van de inventaris.

Eis 11:

Een gebiedsdekkende Vlaamse inventaris van onroerend erfgoed.

Motivatie:

Als we eindelijk een zicht hebben op al ons onroerend erfgoed, kan het beschermingsbeleid herzien worden en kunnen financieringsopties hieraan worden aangepast.

Eis 12:

Duidelijkere communicatie.

Motivatie:

Betere doorstroom van informatie - Duidelijkere contactpersonen binnen het Agentschap - Betere samenwerking tussen de verschillende diensten.

Eis 13:

Zorg voor erfgoed moet een evidentie zijn.

Motivatie:

Een beschaving bestaat niet zonder haar verleden; kennis daarvan en respect daarvoor zijn essentiële voorwaarden om het heden te begrijpen en de toekomst voor te bereiden.

Eis 14:

Herwaardering van stadsarcheologische diensten

Motivatie:

Stadsarcheologische diensten in Vlaanderen vertegenwoordigen een schat aan kennis en ervaring die ze in tientallen jaren beetje bij beetje hebben opgebouwd. Alleen zij zijn in staat om verbanden te leggen en structuur te brengen in de gigantische hoeveelheid data die tot op vandaag in hun werkingsgebied verzameld wordt. Destijds gebeurde dat door de diensten zelf, vandaag vooral door commerciële bureaus. Maar de stadsarcheologische diensten blijven de spin in het web. In het Onroerenderfgoeddecreet krijgen ze echter geen enkele rol toebedeeld, tenzij zij er een aantal taken bijnemen (IOED, OE-gemeente of erkend OE-depot) en dan nog beperkt hun officiële rol zich tot die extra taken. Dat betekent dat met al die kennis en ervaring vandaag steeds minder gedaan wordt, dat lokale besturen niet langer geneigd zijn om in het behoud en de verdere opbouw van die ervaring en kennis te investeren en dat deze voor altijd verloren dreigen te gaan. Als men in Vlaanderen syntheseonderzoek en kennisopbouw een kans wil geven, moet men blijven inzetten op de stadsarcheologische diensten.

Eis 15:

Meer continuïteit binnen het beleid.

Motivatie:

De wetgeving rond erfgoedbeleid verandert te frequent. Ook voor het erfgoedbeleid dient er steeds een continue langetermijnvisie te zijn.

Eis 16:

Draagvlak.

Motivatie:

Het brede publiek is te weinig op de hoogte van de waarde en het belang van ons erfgoed. Dit heeft een directe weerslag op de zorg en ontsluiting van zowel landschappelijk, archeologisch als

bouwkundig erfgoed. Vele eigenaren en lokale besturen zien dit eerder als een last dan als een meerwaarde.

Eis 17:

Een landschapsbeheer met kennis van alle landschappen.

Motivatie:

Nog steeds hinken we in Vlaanderen achterop wat het beheer en de kennis van onze landschappen betreft. We kijken vanuit erfgoedstandpunt nog te vaak naar de 'waardevolle' of 'traditionele' landschappen, en dit, terwijl elk deeltje in een dynamisch landschap een culturele geschiedenis meedraagt, hoe klein ook. Een inzicht hierin zou ons kunnen helpen bij het onderzoek, het beheer en de discussie tussen verschillende disciplines en stakeholders.

Eis 18:

Premies voor herbestemming.

Motivatie:

Valabele herbestemmingen die een meerwaarde en het behoud van de erfgoedwaarden centraal stellen, zouden een extra premie moeten kunnen krijgen, ook als ze niet gaan voor 'open erfgoed'.

Eis 19:

Praktische ondersteuning voor restauratie en onderhoud.

Motivatie:

De overheid moet de vrijwilligers en eigenaars aanmoedigen zo goed mogelijk zorg te dragen voor hun erfgoed, door materialen, gereedschappen, kennis en infrastructuur ter beschikking te stellen, zodat zijzelf aan de slag kunnen.

Eis 20:

Meedenkende administratie OE.

Motivatie:

Ondanks beleidsintenties en pogingen (en hier en daar goede voorbeelden) is er nood aan een meedenkende administratie OE, die erkent dat de toekomst van een monument afhangt van de mogelijkheden tot (economische) herbestemming. Er dient een goede afweging gemaakt te worden tussen behoud (en restauratie) van erfgoedelementen in een hedendaagse context (bv. energie)

Eis 21:

Het openen van een (mogelijks ook digitaal) loket/richtpunt op gemeentelijk/stedelijk vlak.

Motivatie:

Om het erfgoed (nog) beter kenbaar te maken aan het grote publiek, is het nodig een permanente toegang te bieden om de geïnteresseerden meer en beter te kunnen informeren.

Eis 22:

Betere verhouding tussen wens eigenaar en behoud erfgoed.

Motivatie:

Eigenaars van erfgoedgebouwen hebben van te veel verschillende richtingen advies nodig. Bovendien houdt dit advies vaak te weinig rekening met een optimaal nuttig gebruik van het erfgoedgebouw.

Eis 23:

Meer afstemming met de man in de straat.

Eis 24:

Respect voor oude dorps-/stadskernen.

Motivatie:

Waar wij wonen, worden alle dorpskernen omgevormd tot hoogbouwkernen. Verdichting heet dat. Liefst beginnend naast de kerk. Ik vind dat men de oude kern moet laten evolueren met respect, en hoogbouw moet beperken tot de rand. En maar op reis gaan naar de charmante dorpjes in Nederland of elders. Wij vergooien onze gemoedelijke plaatsen en onze geschiedenis.

Eis 25:

Visie, inhoud en duiding boven louter romantische reconstructie en conservering.

Motivatie:

Al te vaak wordt 'uit vrees voor' minder harmonisch, authentiek of waardevol geopteerd voor 'herstelling' van een oorspronkelijke toestand. Een monument dat 'functioneert' en 'beleefd' wordt, is waardevoller dan een iconografisch beeld van een momentum in de geschiedenis van dat monument.

Eis 26:

Meer aan politiek doen! Het zijn steeds de gevestigde instanties die overtuigd moeten worden.

Motivatie:

Hier in België kent men geen cultuur. Het enige dat telt, zowel bij de doorsneemers als bij de beleidsmakers is geld. Voorbeeld: het eilandje in Antwerpen. Er is daar zoveel te zien uit de industriële revolutie en daarna. Het enige dat belangrijk is, is grote mastodonten bouwen. Kijk maar naar het MAS en de omgeving!

Eis 27:

Een onroerenderfgoedbeleid op maat van en gedragen door de lokale gemeenschap.

Motivatie:

Het beleid is te zeer gericht op stedelijke entiteiten. Lokaal erfgoed kan zeker niet concurreren met het stedelijk erfgoed en wordt door het beleid ondergewaardeerd en minder in bescherming genomen.

Eis 28:

Tijdig voldoende fondsen ter beschikking stellen voor het erfgoedbehoud.

Motivatie:

Zonder fondsen is geen actie mogelijk.

Eis 29:

Niet alles wat beschermd is, moet bewaard worden.

Motivatie:

Gebouwen sterven als ze stoppen met veranderen. Een gebouw beschermen betekent 'het in leven houden'. Er zijn drie erfgoedwaarden: die uit het verleden, die van vandaag en de toekomstige (na de interventie), en daarbij is de toekomstige de belangrijkste.

Eis 30:

Een erfgoedzorg die het verleden laat dansen met het heden.

Motivatie:

Erfgoedzorg heeft maar betekenis voor huidige en toekomstige generaties als zij haar wortels dieper verankert door haar gebruik en eventuele aanpassingen op een kwaliteitsvolle, architecturaal

hoogstaande manier te laten gebeuren. Erfgoedzorg verdient steeds een nieuwe, afleesbare, kwaliteitsvolle laag.

De wensen van de respondenten:

Wens 1:

Zorg voor een reële implementatie van de Faroconventie in Vlaanderen.

Motivatie:

De Faroconventie stelt de mens centraal bij de omgang met erfgoed. Vertaal dat in de Vlaamse regelgeving, financiering en ondersteuning van organisaties.

Wens 2:

Zorg dat alle erfgoedinventarissen en beschermingsbesluiten up-to-date zijn.

Motivatie:

De inhoud van de erfgoedinventarissen is bijzonder heterogeen en de meeste beschermingsbesluiten bieden geen enkele houvast voor een hedendaagse omgang met erfgoed.

Wens 3:

Erfgoedbeleid voer je als overheid niet alleen.

Motivatie:

De Vlaamse overheid handelt nog teveel vanuit een voorbijgestreefde monopoliepositie. Implementeer cogovernance op basis van goede afspraken.

Wens 4:

Om- en voorzichtig omgaan met beschermingen.

Motivatie:

In de wetgeving is er altijd een erfgoedwaarde voorhanden om de bescherming te motiveren. De eigenaar heeft weinig verhaal.

Wens 5:

Bij bescherming van landschappen meer rekening houden met het perpetuum mobile van en de economie in een landschap.

Motivatie:

Stenen kan je immobiliseren, flora en zeker fauna niet.

Wens 6:

Erfgoedbeleid moet een groter maatschappelijk draagvlak krijgen.

Motivatie:

De redenen van bescherming zijn niet altijd duidelijk, laat staan aanvaard door de goegemeente. De beschermingsredenen moeten klaar en duidelijk geafficheerd worden bij een beschermd monument.

Wens 7:

Ontwikkeling erfgoeddepots op verschillende niveau's.

Wens 8:

Onderzoeksondersteuning vergroten.

Motivatie:

Zowel voor eigenaars, onderzoekinstellingen etc. de financiële insteek voor (voor)onderzoek verhogen.

Wens 9:

Onroerend erfgoed omwille van algemeen belang.

Motivatie:

Ga terug naar de intrinsieke waarde van het onroerend erfgoed. Niet het individuele gewin of het kortetermijnperspectief mag het lot van ons erfgoed bepalen.

Wens 10:

Agentschap 'onroerend erfgoed' of toch 'monumentenzorg'?

Motivatie:

Het agentschap heeft het niet-beschermd erfgoed vogelvrij verklaard. De huidige naam van het agentschap dekt met andere woorden niet langer de lading. Zou de vroegere naam dan ook niet correcter zijn? De naamgeving duidde op een beperkt programma, maar het bereik was veel breder!

Wens 11:

Wees standvastig.

Motivatie:

In Vlaanderen werd de wet- en regelgeving herhaaldelijk aangepast, bijgeschaafd en (zeker de laatste 10 jaar) uitgehold. In de rest van België werkt men nog met de wet van 1932 en dat lukt ook.

Wens 12:

Lijsten van erkende aannemers gespecialiseerd in het onderhoud van onroerend erfgoed.

Motivatie:

Het is vaak een hele zoektocht en moeilijk om de juiste aannemer te vinden die over de nodige deskundigheid beschikt (en aan een aanneembare en marktconforme prijs werkt) om onderhouds- of restauratiewerken uit te voeren aan beschermde monumenten. Lijsten met erkende aannemers voor de diverse types onderhoudswerken zouden op dat vlak al flink kunnen helpen.

Wens 13:

Erfgoed is ook identiteit.

Motivatie:

In deze tijden van globalisering, wilde immigratie, vervreemding en verlies aan sociale samenhang in onze samenleving, hunkeren mensen naar een houvast en naar een bevestiging van hun identiteit. Erfgoed is een van de aspecten bij uitstek die deze houvast kunnen bieden. Dit gebeurt echter zeer zelden in de communicatie omtrent erfgoed.

Wens 14:

Expertise moet meer gehoord worden.

Motivatie:

Het professionele erfgoedveld (VCOE, IOED's ...) wordt betrokken in het nemen van beslissingen, maar te vaak blijkt dat die expertise op alle beleidsniveaus genegeerd wordt. Lokale besturen zwichten onder de druk van nieuwe modewoorden als 'betonstop' en 'woonkernverdichting' om erfgoed te slachtofferen, vaak tegen het niet-bindende advies van een IOED in. Ook de provincie Limburg en de Vlaamse overheid zijn, ondanks de vele negatieve adviezen, gezwicht voor de druk van de LRM om de bescherming van Kolenwasserij I in Beringen op te heffen.

Wens 15:

Middelen voor lokaal erfgoedbeleid.

Motivatie:

Het is een positieve evolutie dat lokale overheden, in de vorm van IOED's, meer zeggenschap hebben gekregen over hun eigen erfgoed. Toch blijkt dat de middelen die de lokale besturen en de Vlaamse overheid hiervoor voorzien, ontoereikend zijn. Vaak volstaan die middelen enkel om de personeelskosten te dragen, maar is het niet mogelijk om een degelijk ondersteuningsbeleid uit te bouwen.

Wens 15:

Meer aandacht voor erfgoed in het Energiedecreet.

Motivatie:

Het Energiedecreet houdt te weinig rekening met de implicaties die de steeds strenger wordende regelgeving op de erfgoedwaarden van een gebouw kan hebben. Panden uit de vastgestelde inventaris mogen afwijken van deze steeds strenger wordende isolatienormen, maar die afwijking wordt hoe langer hoe meer afhankelijk van de goodwill van de eigenaar. Omdat isolatie-ingrepen niet meer vergunningsplichtig zijn, is het moeilijk de implicaties op erfgoedwaarden te monitoren.

Wens 16:

Bij restauraties van monumenten moet een lokaal draagvlak gecreëerd worden.

Motivatie:

Bij elke investering van overheidsmiddelen zou de omgeving betrokken moeten worden. Architecten en overheden leven nog te vaak in een ivoren toren en lijken het belang ervan amper te beseffen. Nochtans is betrokkenheid van de lokale bevolking vaak essentieel om monumenten na restauratie een tweede leven te garanderen.

Wens 17:

Meer wettelijke beschermingen, een makkelijkere procedure en meer controle op verbouwingswerken aan monumenten.

Motivatie:

Enkel een wettelijke bescherming lijkt een monument, stads- of dorpsgezicht te kunnen behoeden van sloop of ingrijpende verbouwingen. De renovatiewoede van de laatste jaren en de vele energiebesparende ingrepen blijken zelden de erfgoedwaarde van gebouwen te respecteren. Zonder veel omzien noch vergunningen worden bouwkundige relictten gesloopt en beschermde stadsgezichten verminkt. Gemeentebesturen lijken dit maar al te vaak oogluikend toe te staan.

Wens 18:

Laat een einde komen aan de wildgroei van appartementen in onze dorpskernen.

Motivatie:

Dorpskernen worden vandaag overspoeld door appartementen van bouwpromotoren. Historische kernen moeten wijken voor kleine flatgebouwen in een vaak inspiratieloze architectuur. Niet alleen is dit nefast voor de beeldkwaliteit in onze dorpen, ook het sociale weefsel wordt helemaal ontwricht door het verdwijnen van ontmoetingsplaatsen als cafés, zalen, winkels, parken etc.

Wens 19:

Gebiedsdekkende inventaris.

Motivatie:

Een nulmeting voor Vlaanderen, bouwkundig, archeologisch, landschappelijk erfgoed.

Wens 20:

Gebiedsdekkend beschermingsbeleid.

Motivatie:

Zodra de inventaris af is, kunnen de huidige beschermingen onder de loep genomen worden: declasseren waar nodig en nieuwe beschermingen voordragen.

Wens 20:

Er is nood aan een innovatief financieringskader.

Motivatie:

Wachttijden van 8 jaar, top-downbeleid: nood aan herziening. Coöperaties en erfgoedgemeenschappen kunnen de toekomst worden.

Wens 21:

Beter afgelijnd takenpakket voor IOED's.

Motivatie:

Momenteel is het voor de gemeenten niet duidelijk wat de IOED's voor hen kunnen betekenen, net omdat ze geen vast takenpakket hebben.

Wens 22:

Meer inspraak in de beleidsthema's.

Motivatie:

De beleidsthema's zijn niet altijd in balans met het onroerend erfgoed in bepaalde provincies. Meer inspraak hierin zou dit kunnen verhelpen.

Wens 23:

Meer opleidingsmogelijkheden voor de mensen in het veld.

Motivatie:

Er zijn weinig bijscholingsmogelijkheden voor de mensen in het werkveld. Vaak vinden deze plaats in Brussel. Een betere doorstroming naar de provincies.

Wens 24:

Geen eindeloze wachtrij voor restauratiepremies.

Motivatie:

Eigenaars en beheerders van monumenten/landschappen/archeologische sites mogen niet gedemotiveerd worden door te lange wachttijden en te veel administratie.

Wens 25:

Ga bij (her)gebruik uit van het erfgoed zelf en niet omgekeerd.

Motivatie:

Gebouwen moeten niet aangepast worden aan gebruik of nieuwe functies (die zijn maar tijdelijk!), maar gebruikers moeten zich respectvol inpassen in een monument.

Wens 26:

Promoot erfgoedtoerisme in eigen land.

Motivatie:

We kennen soms beter het erfgoed van onze vakantie landen dan onze eigen rijkdom.

Wens 27:

Publiekswerking verplichten.

Motivatie:

Inzake archeologie bestaan er vandaag tal van verplichtingen en regels, zowel voor de initiatiefnemer als voor de erkende archeoloog. Maar aan het eind van het archeologietraject volstaat het dat de resultaten gerapporteerd worden en het ensemble bewaard, terwijl er bij archeologie toch sprake is van een maatschappelijk belang. Wat is de return voor de maatschappij? Door publiekswerking te verplichten, geef je de maatschappij iets terug én creëer je een draagvlak. Nu is dat nog te veel afhankelijk van de goodwill van de initiatiefnemer, de erkende archeoloog en de lokale erfgoedwerkers. Heel veel kansen blijven onbenut. Vandaag gaat er steeds meer geld naar archeologisch onderzoek, maar de output op maat van het grote publiek blijft zeer beperkt. Zonder verplichting (of op zijn minst aanmoediging) zie ik daarin weinig veranderen.

Wens 28:

Begin bij de jongeren.

Motivatie:

Vandaag zaaien om morgen te oogsten. Maak jongeren warm, laat hen geboeid raken door erfgoed. Het onderwijs speelt daarbij een grote rol. Focus daarbij op het lokale erfgoed en leg vervolgens uit hoe dat in een breder kader past, in de geschiedenis van een streek, een volk, een land, een continent ... Het heeft weinig zin om vandaag sites te beschermen als er morgen geen haan meer naar kraait. Kweek erfgoedzorgers, niet enkel professionelen maar ook 'amateurs'. Ter vergelijking: als je onze afvalproblematiek enkel door vuilnismannen laat oplossen, kom je er niet. Iedereen moet meewerken aan een propere wereld en die bewustwording start al op jonge leeftijd.

Wens 29:

Steek de grens over.

Motivatie:

Er bestaat niet zoiets als Vlaams erfgoed. Net over de grens is het erfgoed niet wezenlijk anders dan in Vlaanderen. Aan de andere kant van deze grens zijn erfgoedonderzoekers met dezelfde dingen bezig als in Vlaanderen. Leg contact met hen, vergelijk resultaten, bouw samen aan een groter verhaal.

Wens 30:

Meer multidisciplinariteit.

Motivatie:

Zorg voor nog meer samenwerking tussen de verschillende overheidsinstellingen die te maken hebben met erfgoed, verschillende experts ... om zo erfgoed steeds op een actuele en breedgekaderde manier te benaderen.

Wens 31:

Budgetten/subsidies vrijmaken voor ontsluiting.

Motivatie:

Hierdoor krijgen initiatiefnemers/eigenaars/onderzoekers mogelijkheden om erfgoed te delen met het grote publiek. Vooral voor minder zichtbaar erfgoed (bv. archeologie) is dat van belang.

Wens 32:

Een grotere rol voor erfgoed binnen ruimtelijke ordening.

Motivatie:

Er wordt op grote schaal ontwikkeld in Vlaanderen, zowel binnen de stad als in buitengebied, maar vaak zonder aandacht voor historische structuren/landschappen/gebouwen. Vooral kleinere steden/gemeenten hebben hier te weinig aandacht of middelen voor.

Wens 33:

Een modern museum voor Vlaamse archeologie.

Motivatie:

In Vlaanderen ontbreekt een modern museum dat focust op de Vlaamse archeologie. Er zijn wel regionale musea (zoals Tongeren of Ename), maar die belichten slechts een beperkt deel van ons verleden.

Wens 34:

Dat erfgoed een vanzelfsprekendheid mag worden, geen 'opgelegde straf'.

Motivatie:

Nog al te vaak wordt erfgoed 'gemaakt' vanuit hogerhand. Terwijl experts inzichten kunnen geven in wat erfgoed is of kan zijn, zouden het de mensen zelf moeten zijn die meebeslissen wat al dan niet hun erfgoed is. Dit kan enkel vanuit een nieuwe aanpak vanaf de basis. Kinderen ideeën en inzichten geven vanaf de lagere school, kan de kloof tussen 'opgelegd' erfgoed en erfgoed verkleinen.

Wens 35:

Dat het agentschap Onroerend Erfgoed de eigenaars van erfgoed geen klanten meer noemt!

Motivatie:

Nog al te vaak worden eigenaars door het agentschap 'klanten' genoemd. Eigenlijk zou het agentschap de rol van de klant moeten aannemen en de eigenaars zien als de producenten of de 'verkopers' van erfgoed. Zolang die rollen niet worden omgekeerd, kan een dynamisch erfgoedbeleid niet in Vlaanderen.

Wens 36:

Dat erfgoed en planning elkaar begrijpen en durven luisteren!

Motivatie:

Nu zijn 'erfgoed' of 'bescherming' nog steeds taboe in ons planning- of ontwerpsysteem. Door een goede dialoog en dynamisch denken zouden beide disciplines moeten doorgroeien naar een geïntegreerde aanpak. Misschien raken we hierdoor eindelijk eens af van bijvoorbeeld het zoveelste 'Knokke'-appartement in een Kempisch dorp.

Wens 37:

Advies voor vastgesteld onroerend erfgoed.

Motivatie:

De zorgplicht voor vastgesteld bouwkundig erfgoed impliceert ook betere toegang tot advies en assistentie, al dan niet via richtlijnnota's.

Wens 38:

Herwaardering onroerend erfgoed.

Motivatie:

Herevalueren (assessment) van onroerend erfgoed op Vlaams niveau, zodat op bovenlokaal (zelfs nationaal en internationaal niveau) kan bekeken worden wat belangrijk is om eventueel te promoten

van vastgesteld naar beschermd of om eventueel te schrappen als beschermd en enkel nog vastgesteld van te maken.

Wens 39:

Herinventarisatienood.

Motivatie:

Sommige regio's werken nog met inventarissen (en dus vastgestelde lijsten) uit de jaren 1970 en 1980. Die zijn hopeloos achterhaald, monumenteel onroerend erfgoed is niet altijd opgenomen enz. De herinventarisatie is nu een gemeentelijke bevoegdheid, maar een gemeente die dat aanpakt, zou daarvoor een premie moeten kunnen krijgen.

Wens 40:

Uitleendienst voor gereedschap en groepsaankoop voor materialen.

Motivatie:

Om erfgoed volgens de kunst van het ambacht te restaureren, is zeer specifiek materiaal en gereedschap nodig dat moeilijk te verkrijgen is.

Wens 41:

Workshops en adviespunten.

Motivatie:

Om erfgoed te restaureren en onderhouden, is veel nood aan technische kennis die adequaat wordt doorgegeven, ook buiten het professionele circuit.

Wens 42:

Infrastructuur.

Motivatie:

Sommige problemen in de erfgoedsector zijn dermate complex, zoals molenonderdelen, scheepsrompplaten, geklonken spanten ..., dat zij om een goed uitgeruste infrastructuur vragen die gebruikt kan worden door vrijwilligers en eigenaars.

Wens 43:

Vlaams erfgoedbeleid.

Motivatie:

Immaterieel, roerend en onroerend erfgoedbeleid zijn in Vlaanderen gesplitst. We streven naar een geïntegreerd (Vlaams) erfgoedbeleid - ook bestuurlijk - dat alle aspecten (monumenten, landschappen, archeologie, cultureel erfgoed ...) samenbundelt. Voorbeeld = Duitstalige gemeenschap, BHG, Unesco ...

Wens 44:

Screening (oude) beschermingsbesluiten.

Motivatie:

Bepaalde 'monumenten' zijn verdwenen, helemaal vervallen en nochtans nog altijd beschermd. We screenen deze besluiten en deklasseren waar nodig. We gaan geen miljoenen euro's investeren in verdwenen monumenten.

Wens 45:

MER uitbreiden met archeologie.

Motivatie:

We breiden het MER in kader van een RUP uit met archeologisch (voor)onderzoek. Vervolgens zijn bouwvergunningen vrijgesteld van archeologienota in deze RUP's.

Wens 46:

Meer financiële steun voor instandhouding.

Motivatie:

Wil het erfgoed in stand gehouden worden, dan kan financiële overheidssteun bijdragen tot het voorkomen van aftakeling en verkrotting van waardevolle zaken. Dankzij deze bijkomende financieel mogelijke injectie zal meer gerealiseerd kunnen worden met het oog op het behoud.

Wens 47:

Versoepeling en versnelling van de wijze van handelen.

Motivatie:

In vele gevallen heeft de al te lange procedure bijgedragen tot de verloedering van het erfgoed. Een snellere en adequate werkwijze kan niet alleen tijd, maar ook geld besparen.

Wens 48:

Meer persoonlijk overleg met de erfgoedinstanties.

Motivatie:

De agentschappen, ambtenaren en intercommunales communiceren voornamelijk met de gemeentelijke ambtenaren en staan weinig open voor overleg met de eigenaar van een erfgoedpand.

Wens 49:

Handboek aftoetsing erfgoedwaarde.

Motivatie:

Een handleiding of leidraad voor ambtenaren, eigenaars en studie bureaus die helpt bij het beoordelen van de erfgoedwaarde van een pand.

Wens 50:

Ik vind dat er weinig verbinding is tussen nieuw en vernieuwen in architectuur. Dit mag anders.

Motivatie:

Veel wordt afgebroken of niet gewaardeerd; enkel als het moet, zal men een oud pand recupereren. Ik mag hopen dat oude panden een vertrekbasis en uitdaging zijn in plaats van een last.

Wens 51:

Een erfgoedbeleid dat consequent is en continu.

Motivatie:

Ik heb het gevoel dat soms gebouwen of sites worden goedgekeurd los van de context. Dat heeft weinig zin. Ik merk ook dat het beleid in de loop van de jaren regelmatig verandert, verstrengt, bijgestuurd wordt ... zodat niet iedereen kan volgen. Ik zie ook dat verschillende partijen erfgoed als een ballast zien (bouwwerken, gemeentebestuur ...). Ik zou graag willen dat iedereen de zin probeert in te zien van het belang van erfgoed. Dat erfgoed soms belemmerend werkt, kan ik begrijpen, maar het kan ook opgenomen worden in een project in plaats van het te laten verdwijnen. Dat zie ik weinig. Mocht er een langetermijnvisie zijn, dan zou het - denk ik - anders lopen.

Wens 52:

Verderzetten wat goed gaat.

Motivatie:

Ik zie veel initiatieven die erfgoed benaderen op een frisse manier (museumnacht, Herita-aanbod ...) en niet kneuterig in hun geschiedkundige kadertje denken. Fijn en aangenaam vind ik dat. En ik hoop dat er nog een hoop initiatieven bijkomen.

Wens 53:

Opstellen in alle gemeenten van een inventaris bouwkundig erfgoed met waardebeoordeling.

Motivatie:

Waardebeoordeling van weerhouden monumenten met code 1, 2, 3, 4 ... honoreren in de regelgeving.

Wens 54:

Ook mindere goden verdienen bescherming.

Motivatie:

Meerdere gradaties van bescherming al naargelang de waardebeoordeling van een bouwkundig relict.

Wens 55:

Een sensibiliserend beleid naar het grote publiek toe.

Motivatie:

Het vakmilieu overschrijden om ook Jan en alleman te bereiken.

Wens 56:

Geld.

Motivatie:

Noodzakelijk. Want het is al op voor je het eerste hebt. Preventief beheer.

Wens 57:

Bescherming moet gepaard gaan met een waarderingsgraad.

Motivatie:

Nu is een bescherming zo iets als de krijtrotten van Calais: je staat beneden (niet beschermd) of boven (beschermd). Maar een stukje baksteenmuur heeft niet hetzelfde belang als een gotische kathedraal.

Wens 58:

Alle architecten zouden veel meer van erfgoed moeten kennen. Alle erfgoedconsulenten zouden veel meer moeten kennen van hedendaagse architectuur en stedenbouw.

Wens 59:

De beste hedendaagse architecten laten werken met erfgoed.

Motivatie:

Het erfgoed dat we vandaag kennen en erkennen, wordt vaak toegeschreven aan grote, historische architecten. Laat daarom de beste hedendaagse architecten werken met erfgoed.

Wens 60:

Zorg voor erfgoed als evidentie beschouwen bij ontwikkelingen.

Motivatie:

Bij nieuwe ontwikkelingen voortbouwen op de bestaande, historische lagen, de ene keer door behoud en herstel, de andere keer door iets vernieuwends toe te laten.